

SFÂNTUL IERARH GRIGORIE DASCĂLUL Mitropolitul Țării Românești

diac. Cristian Todireanu
Anca Beatrice Todireanu

Încă de la începutul noului mileniu, românii au avut nenumărate momente de bucurie duhovnicească. Sfântul Sinod al Bisericii ortodoxe Române a îndeplinit procedura de canonizare de noi sfinți din țara noastră. Mai exact, în ultimi 17 ani au fost trecuți în rândul sfinților, nu mai puțin de 19 sfinți români¹, ultimul dintre aceștia fiind Sfântul Grigorie Dascălul.

Prin canonizare, în aghiologia ortodoxă, ca și în Dreptul canonic ortodox se înțelege actul prin care Biserica recunoaște, declară și așază eroii dreptei credințe adormiți întru Domnul, în rândul sfinților, în canonul sau catalogul sfinților, pe care Biserica Ortodoxă îi venerază pe temeiul învățăturii ei dogmatice.² Această practică de a canoniza, adică a trece în rândul sfinților persoane cu totul deosebite, care se remarcă prin sfințenia vieții lor, a existat încă de la începutul vieții Bisericii. La trecerea persoanelor sfinte în martirologii sau calendare, erau definitorii câteva semne ale sfințeniei. Numai cei care le îndeplineau puteau fi trecuți în rândul sfinților. Dintre acestea enumerăm pe cele mai importante: moartea martirică sau mucenicia, adică muncile sau chinurile îndurate pentru Hristos, care de cele mai multe ori sfârșeau prin moarte; sfințenia vieții, curățenia ei morală dovedită prin post, rugăciune, acte de binefacere; mărturisirea fără teamă și cu curaj a dreptei credințe în fața ispitelor, a exilului, a închisorii sau a chinurilor cu care erau amenințați; preamărirea lui Dumnezeu dovedită prin minuni în viață și după moarte; (facerea de minuni fiind semn cert al sfințeniei); lupta pentru apărarea dreptei credințe și pentru biruința ei. Pe lângă aceste semne ale sfințeniei, a fost apreciată dintotdeauna

¹ Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula, *Ce este canonizarea și care sunt condițiile proclamării ei?*, în *Vestitorul Ortodoxiei*, anul XVII, nr.380-381, p. 15.

² Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Drept canonic ortodox, legislație și administrație bisericească*, vol.II, Ed. Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, p. 175.

neștriciăciunea sau neputrezirea trupurilor după moarte, care este un dar de la Dumnezeu și un semn al preamăririi din partea Lui.

P.F. Părinte Patriarh Teoctist, a fost cel care a propus cercetarea vieții și activității Mitropolitului Țării Românești, Grigorie Dascălul, iar pe baza argumentelor canonice, istorice și pastoral misionare, l-a propus pentru canonizare. Sfântul Sinod, în ședința sa din 21-21 octombrie 2005, luând în examinare propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, a aprobat canonizarea Mitropolitului Grigorie, cu cinstire generală, ca Sfânt Ierarh cu titulatura: **Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul, Mitropolitul Țării Românești**. A fost înscris în Calendarul Bisericii Ortodoxe Române la data 22 iunie, cu cruce neagră, simplă, ca sfânt cu polieleu.

- Dar cine a fost Grigorie Dascălul?

Gheorghe Miculescu, pe numele său de botez, s-a născut în București, din părinți iubitori de Dumnezeu, în anul 1765. La vârsta de 7 ani, este trimis să învețe carte la renumita școală elinească de la Mănăstirea Sf. Sava. Aici se împrietenește cu monahii Dorotei și Gherontie de la Mănăstirea Neamț, acestuia din urmă devenindu-i și ucenic. Iubitor de înțelepciune, a studiat cu multă râvnă și dragoste la înalta Academie Domnească, unde și-a însușit o temeinică cultură teologică și o aleasă ținută intelectuală, devenind cel mai strălucit elev, la acea vreme. După 12 ani de studiu, timp în care a învățat și limba latină și greacă, pleacă din București, împreună cu monahul Gherontie la Mănăstirea Neamț, unde va gusta din frumusețea vieții duhovnicești. La acea vreme, sfântul locaș era păstorit de vestitul stareț Paisie Velicicovschi, care l-a primit cu părintească bucurie, urmând ca în 1790, să fie tuns în monahism și mai apoi hirotonit diacon, primind numele marelui ierarh Grigorie Teologul. Împreună cu prietenul său Gherontie, tânărul diacon Grigorie, primește ascultarea de a traduce scrierile „Sfinților Părinți” din limba greacă în limba română, cărți de mare folos întru zidirea sufletească. Peste câțiva ani însă, starețul Paisie Velicicovschi, la cererea Mitropolitului Veniamin Costache, îi trimite în București, pentru a desăvârși traducerea și tipărirea unor cărți sfinte pe lângă scaunul Mitropoliei Ungrovlahiei. Părintelui Grigorie i se va încredința și purtarea de grijă a Bibliotecii Mitropoliei bucureștene. Aici vede lumina tiparului, îndreptarul pentru Taina Mărturisirii, tipărit în 1799, sub titlul *Carte folositoare de suflet*. În 1802, se întorc la Mănăstirea de metanie, unde se vor ocupa de traducerea și tipărirea unui *Octoih*, ce va apărea în 1811. Un an mai târziu, tânjind după liniștea pustiei, cei doi nedespărțiți prieteni, pleacă în Sfântul Munte Athos, unde se vor umple de bucurii duhovnicești. Pe drumul de întoarcere din marea Lavră a Athosului, sunt jefuiți și chinuiți de o bandă de tâlhari; monahul și prietenul său Gherontie fiind ucis de aceștia în orașul Filipopolis din Bulgaria³. Nefericitul eveniment, i-a lăsat în suflet o rană foarte adâncă și un dor nestins după fratele său de nevoie. Se va întoarce însă, peste 7 ani, pentru a lua rămășițele prietenului său Gherontie și a le aduce în Țara Românească. Tot timpul și-l va ocupa cu rugăciune și studiu, traducând numeroase cărți rămase de la Gherontie, iar în 1816, va tipări la Neamț *Tratatul de dogmatică* a lui Atanasie din Paros, iar în 1817, *Viața cuviosului stareț Paisie*.

³ Pr. Dr. Florin Șerbănescu, *Întru cinstirea Sfântului ierarh Grigorie Dascăl Mitropolitul Țării Românești*, București, 2006, p. 14.

În 1820 pleacă din Mănăstirea Neamț și vine la București, la Mănăstirea Antim, care era Metoc al Episcopiei Argeșului. I se propune să devină protosinghel al Mitropoliei, însă din smerenie refuză și se retrage la Mănăstirea Căldărușani. Aici va locui într-o chilie sărăcăcioasă de la Cocioc – singura lui avere fiind o rogojină întinsă pe o scândură ce ținea loc de pat, o toală de învelit, o masă, un scaun, o icoană și doi desagi cu cărți. În 1823 însă, viața sa se va schimba total. A venit la chilia lui o solie de la București și i-a spus: „Domnul țării vrea să te facă mitropolit și te cheamă! Că măria sa Vodă mă cheamă, voi veni, a zis el, dar ca să fiu păstor al turmei lui Hristos eu, nevrednicul, numai de gândul acesta mă cutremur”.⁴ După trei zile de rugăciune și insistență din partea domnitorului, smeritul ierodiacon a primit cu mare greutate și responsabilitate, înalta demnitate bisericească. Refuzând să meargă cu trăsura pusă la dispoziție de Vodă, monahul nostru a mers pe jos până la București. Pe drum însă, l-a prins noaptea în orașul Tunari și obosit fiind a cerut găzduire în casa preotului din sat. Acesta văzându-l rău îmbrăcat, l-a pus să doarmă în cotețul porcilor, crezând că este un călugăr hoinar. O slugă miloasă, i-a dat drumul dimineață, iar blândul nostru rugător și-a văzut mai departe de drumul său, fără să se lase încercat de sentimente nedemne de un slujitor al sfântului altar. Peste câteva zile însă, când preotul care l-a băgat în cotețul porcilor, l-a recunoscut ca Mitropolit al Țării Românești, s-a înfricoșat și a venit să-și ceară iertare de la înaltul ierarh. Blândul păstor zâmbind i-a zis:

„Nu te teme părinte, că porcii sfinției tale s-au purtat bine cu mine”⁵.

Ca Mitropolit al Țării Românești, a fost pentru toți un exemplu de sfințenie, de sărăcie desăvârșită și de dragoste pentru mântuirea turmei. S-a implicat foarte mult în îndreptarea Bisericii. A pus episcopi noi la Buzău, Argeș și Râmnic; a rânduit stareți români la mănăstirile închinat; a cerut să nu se mai facă hirotonii necanonice; s-a îngrijit de întemeierea de școli spre luminarea poporului, fiind numit de Domn, efor al tuturor școlilor din țară. La Colegiul „Sf. Sava” a angajat numai profesori buni și evlavioși; uneori chiar asista la examene și dădea ajutor copiilor silitori și sărmani. A stăruit să se înființeze seminarii în fiecare eparhie, devenind astfel adevăratul ctitor al Seminarilor din Țara Românească. A înființat două tipografii noi, una la Episcopia Buzăului și alta la Mănăstirea Căldărușani. A tradus și tipărit, numeroase cărți dintre care amintim: *Cuvinte despre purcederea Sfântului Duh* ale lui Iosif Vrienie, *Împărțire de grâu* și *Puțul Sf. Ioan Gură de Aur*, *Cele opt gânduri ale Sfântului Casian Românul*; *Viața Cuviosului Paisie de la Mănăstirea Neamț*; *Din învățăturile Sfinților Trei Ierarhi, ale Sfinților Atanasie cel Mare, Ioan Damaschin și Simeon Noul Teolog*, *Fericitul Augustin* ș.a. Cursul rodnic al lucrărilor sale arhipăstorești a fost întrerupt vreme de patru ani și jumătate prin nedreapta pătimită a unui exil, la care a fost supus între 1829-1833, de către administrația rusă instaurată în Țările Române. După întoarcerea din surghiun, în ciuda puterilor sale fizice mult slăbite, luminatul Mitropolit nu-și dorea decât să repare catedrala mitropolitană și să tipărească la Mănăstirea Căldărușani, *Viețile Sfinților*. Întrebat în 1834, de cei din jur, când o să vadă Catedrala terminată (ținând cont de vârsta sa înaintată), I.P.S. Grigorie le-a răspuns: „Îmi ajunge să încep lucrarea; cred că urmașii neapărat vor sfârși-o”⁶; și într-adevăr, în 1839, aveau să se

⁴ Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Patericul Românesc*, Ed. Episcopiei Romanului, 2001, p. 352.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem, p.355.

termine lucrările de înnoire la catedrala mitropolitană. Întru aceste ultime strădanii, la 22 iunie 1834, simțindu-și sfârșitul aproape, marele cărturar a cerut, ca o ultimă dorință, să nu se scoată din tipărire *Viețile Sfinților*, din care au văzut lumina tiparului doar două volume, iar tipografiile să lucreze neîncetat pentru tipărirea de cărți folositoare sufletului. Rugămintea i-a fost îndeplinită, astfel că cele 12 volume care alcătuiesc *Viețile Sfinților* au fost curând tipărite.

Viețuirea i-a fost plină de smerenie și simplitate, cu mâncare puțină, (doar o dată pe zi), preferând poame și legume, purtându-se îmbrăcat modest, călugăresc, nefăcînd plimbări fără rost, ci continuând întru aceeași veghere de noapte la rugăciune și la traducerea de cărți pe care le încredința, una după alta, tiparului. După obștescul sfârșit, a fost îmbrăcat în veșminte arhieresti și depus în jilțul așezat în pridvorul Catedralei mitropolitane. A fost plâns de mulțimea de credincioși veniți acolo ca să-i sărute mâna pentru ultima oară. Pe 24 iunie 1834, după prohodire, preoții au purtat pe umeri jilțul în care se afla Mitropolitul Grigorie, înconjurând în procesiune Catedrala. Jilțul a fost așezat într-un mormânt boltit săpat în zidul nordic al Sf. Altar, pe partea din afară a bisericii, „la picătura streășinei”, după cum ceruse însuși vlădica Grigorie. În 1841, după 7 ani de la înmormântare, rămășițele sale pământești au fost deshumate și duse la Mănăstirea Căldărușani, în osuarul din cimitirul mănăstirii. Un ucenic a scris pe fruntea sa, spre neuitare, însemnarea: „acest cap este al Prea Sfințitului nostru Mitropolit Grigorie al IV-lea...” În 1961, Patriarhul Justinian Marina, pătruns de însemnătatea faptelor și a moștenirii lăsate de către înaintașii săi în scaunul arhipăstoresc al Bucureștilor, a săvârșit alături de actualul Patriarh, Teoctist, slujba de reînhumare a marelui Mitropolit Grigorie Dascălul, mutat acum în pridvorul bisericii mari.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, a hotărât ca proclamarea solemnă a canonizării acestui Mare Ierarh, să aibă loc în ziua de 21 mai 2006, la Catedrala Mitropolitană, în cadrul slujbei Sfintei Liturghii oficiată în sobor de arhieriei, preoți și diaconi. Cu finalizarea pregătirilor în vederea canonizării, a fost delegat Prea Sfințitul Episcop Varsanufie Prahoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Tot acesta, s-a îngrijit și de confecționarea unei noi racle, din argint masiv, aurit pe alocuri și placat cu emailuri colorate, pe ale cărei părți laterale sunt gravate, scene din viața acestui Sfânt Ierarh.

Pe 22 mai 2006, după oficierea sfintei liturghii, oficiată de I.P.S. mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală și Meridională, racla cu sfintele moaște a fost scoasă afară din Catedrală, cu steaguri și ripide, în sunet de clopote și bătai de toacă și așezată în mașina pregătită să o ducă, în procesiune, la Mănăstirea Căldărușani. Aici procesiunea a continuat cu rânduiala cuvenită, după care racla a fost adusă în biserică și așezată sub baldachinul din partea dreaptă a pronaosului, unde va rămâne definitiv, spre cinstire⁷. A fost o zi însemnată pentru Mănăstirea Căldărușani, pentru Arhiepiscopia Bucureștilor și Mitropolia Munteniei și a Dobrogei, dar mai ales pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română, deoarece, Bunul Dumnezeu a îngăduit ca acest Dascăl al Țării Românești, să completeze salba de sfinți români, care mijlocesc cu rugăciunile lor către Domnul și ocrotesc țara și Biserica noastră. Acesta a fost cel de-al treilea fiu al capitalei noastre trecut în rândul sfinților, după Sf. Calinic de la Cernica și Cuviosul stareț Gheorghe; dascălul, care la vârsta de 69 de ani, și-a încredințat în pace, sufletul în mâinile Domnului, cu liniștea sfântă a împlinirii, până în ultimul ceas, a menirii sale în lumea aceasta.

Avem nevoie de ajutorul sfinților. Întreaga lume are nevoie de prezența și lucrarea sfinților. Ei sunt cei care ne deschid ferestrele către împărăția lui Dumnezeu, dar și către semenii noștri, și de ce nu, către noi înșine, către sufletul nostru. Să ne rugăm Prea Sfintei Treimi ca să ne întărească nădejdea și credința, să ne deschidă inimile spre primirea razelor dumnezeiești ale învățăturii Bisericii noastre, chemarea ei de a lua aminte la pilda sfinților, care au fost oameni ca noi, dar mai puternici în credință, răbdare, rugăciune, ascultare și smerenie.

Saint Grigorie Dascălu, Wallachian Archbishop

SUMMARY

The need of saints, of their aid and of the peoples' faith in them has always been a prior care to the Romanian Orthodox Church. Grigorie Dascălu is the third Bucharestan sanctified by the Romanian Orthodox Church. The paper presents his life and good deeds. The holy remains of the saint were housed in the Căldărușani Church, during the ceremonies undertaken on May 21st-22nd, 2006.

⁷ Gheorghe Vasilescu, Proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Grigorie Dascălu, Mitropolitul Țării Românești (1823-1834), în *Vestitorul Ortodoxiei*, anul XVII nr. 380-381, p. 5-6.